

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування
Навчально-науковий інститут будівництва та архітектури
Кафедра архітектури та середовищного дизайну

03-08-99М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до семінарських занять та самостійної роботи
з навчальної дисципліни

«Критика сучасних архітектурно-містобудівних теорій»
для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня за
освітньо-професійною програмою «Архітектура та
містобудування» 191 Архітектура та містобудування
денної форми навчання

Рекомендовано
науково-методичною радою
з якості ННІБА
Протокол №8 від 20.06.2023 р.

Рівне – 2023

Методичні вказівки до семінарських занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Критика сучасних архітектурно-містобудівних теорій» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня за освітньо-професійною програмою «Архітектура та містобудування» 191 Архітектура та містобудування денної форми навчання [Електронне видання] / Лушнікова Н. В. – Рівне : НУВГП, 2023. – 14 с.

Укладачка: Лушнікова Н. В., канд. техн. наук, доцент кафедри архітектури та середовищного дизайну.

Відповідальна за випуск: Михайлишин О. Л., доктор архітектури, професор, завідувач кафедри архітектури та середовищного дизайну

Керівник групи забезпечення освітньо-професійної програми доц., канд. арх. Потапчук І. В.

© Н. В. Лушнікова, 2023

© НУВГП, 2023

З М І С Т

Передмова.....	4
1. Мета і завдання дисципліни.....	4
2. Зміст навчальної дисципліни.....	5
3. Теми семінарських занять.....	6
4. Індивідуальне навчально-дослідне завдання.....	8
Рекомендована література.....	10
Додаток.....	13

ПЕРЕДМОВА

Одним із важливих умінь в сучасному світі є здатність до критичного мислення. Основними рисами такого виду мислення є усвідомленість та самовдосконалення. В контексті підготовки здобувачів вищої освіти в галузі архітектури та містобудування розвиток навичок фахового критичного мислення стосується насамперед цілеспрямованого і обґрунтованого аналізу явищ і процесів, які відбуваються в сучасній архітектурній теорії і практиці.

1. МЕТА І ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Мета даної дисципліни полягає у формуванні аналітичного та критичного ставлення до основних засад архітектурної творчості в рамках сучасної архітектурної та містобудівної ситуації, а також у з'ясуванні специфіки творчої роботи архітектора у взаємодії із іншими творчими спеціальностями.

Завдання початкової дисципліни – ознайомлення студента із основними теоретичними засадами сучасної архітектури.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:

- історичні витоки сучасних архітектурних концепцій та теорій;
- понятійно-термінологічний апарат, дотичний до сучасної теорії архітектури;
- типологічні особливості архітектурних теорій;
- основні концептуальні спрямування в новітній архітектурній практиці;
- зміст і особливості ідейних та творчих позицій провідних майстрів новітньої світової та вітчизняної архітектури.

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен вміти:

- визначати сутність та критично оцінювати ідейно-творчий зміст різноманітних теоретичних та творчих концепцій архітектури;

- застосовувати теоретичні положення в проектній діяльності для оптимального вирішення творчих завдань;
- визначати цілі та шляхи створення власного арсеналу формотворчих засобів в різних проектних ситуаціях;
- на основі отриманих знань та у взаємодії з теоретичними положеннями суміжних дисциплін приймати обґрунтовані, раціональні та оригінальні проектні рішення, формуючи власний погляд на творчі процеси.

2. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Теоретичний матеріал дисципліни поділено на три змістові модулі.

Змістовий модуль 1. Основні засади критики сучасних архітектурних теорій.

Тема 1. Критика як галузь архітектурознавства. Понятійно-термінологічний апарат теорії та критики архітектури. Предмет, метод та специфіка критики архітектурних теорій. Функції та основні види (типологія) критики архітектурних теорій.

Тема 2. Витоки сучасних архітектурних та містобудівних теорій. Трактат Вітрувія «Десять книг про архітектуру». Архітектурні трактати доби Відродження. Теоретичні праці доби бароко та класицизму. Архітектурний історизм, модерн: О. Вагнер, А. Ван дер Вельде. Містобудівні концепції XIX ст.: Камілло Сітте.

Змістовий модуль 2. Теоретичні концепції архітектури і містобудування 1-ї половини XX ст.

Тема 3. Формування основ сучасної архітектури на зламі століть. Зародження модернізму: Л.Г. Саллівен, Ф.Л. Райт. Футуризм А. Сант-Еліа. Містобудівні концепції Е. Говарда (місто-сад) та Т. Гарньє (промислове місто).

Тема 4. Теоретичні концепції архітектури та містобудування у міжвоєнний період. Де Стилль. Баугауз: новаторські концепції. Доба радянського авангарду. Теоретичні

постулати Ле Корбюзьє. Конгреси CIAM. Афінська хартія. Теоретичні підвалини архітектури тоталітарних режимів.

Змістовий модуль 3. Теоретичні концепції архітектури та містобудування 2-ї половини XX ст. – початку XXI ст.

Тема 5. Концепції інтернаціоналізації та регіоналізації архітектури (50-70-ті рр. XX ст.). Повоєнний Корбюзьє. Бруталізм П. та А. Смітсонів. Архітектурні концепції США повоєнних років: Чарльз і Рей Імз, Л. Міс ван дер Роє. Криза модернізму і пошуки альтернатив. Архітектурні утопії 1960-х. Теоретичні праці К.Александера, К. Фрамптона, Р. Вентурі та ін.

Тема 6. Теоретичні засади постмодернізму в архітектурі. Праця Чарльза Дженкса «Мова архітектури постмодернізму» та її подальші версії. Теоретичні та ідейні підвалини постмодернізму. Сучасні постмодерністичні течії архітектури. Неомодернізм та пізній модернізм в контексті нового глобального стилю.

Тема 7. Теоретичні концепції сучасного містобудування. Праці Дж. Джекобс, К. Лінча. «Брюсселізація» архітектури в 60-70-хх рр. Теоретичні концепції Леона Кріє – історичний урбодизайн. Новий урбанізм та його різновиди. Праці Й. Гела.

Тема 8. Концептуальні спрямування в архітектурі на межі XX і XXI століть. Quo vadis postmodernismo? (Куди іде постмодернізм?) Новітні тенденції в концептуальній архітектурі. Параметризм. Метамодернізм. Сустейнізм (sustainism) як новий модернізм.

3. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарські заняття мають на меті зміцнити та поглибити знання з окремих тем курсу. Під час семінарських занять студенти обговорюють презентують та обговорюють результати виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань, виконують критичний аналіз окремих уривків праць видатних теоретиків і критиків архітектури. Теми семінарських занять представлено в табл. 1.

Таблиця 1

Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	2	3
1	Формування навичок критичного аналізу текстів. Обговорення уривку статті А. Ланге «Як бути архітектурним критиком»	2
2	Обговорення «Програми державної школи Баугауз в Ваймарі» В. Гропіуса (1919). Обговорення «Афінської хартії» (1933)	2
3	Критичний аналіз праць та А. Лооса «Орнамент і злочин» (1907) та Ф.Гундертвассера «Маніфест запліснявілості: проти раціоналізму в архітектурі» (1958).	2
4	Критичний аналіз уривків праць Р. Вентурі «Складність і протиріччя в архітектурі» (1966) та Ч. Дженкса «Мова архітектури постмодернізму» (1977)	2
5	Обговорення фрагментів праць К. Лінча «Образ міста» (1960) та Дж. Джекобс «Смерть і життя великих американських міст» (1961). Презентації та обговорення ІНД	2
6	Обговорення фрагментів праць Й. Гела «Життя між будинками» (1987) та «Міста для людей» (2010)	2
7	Обговорення праці «Параметризм як стиль: маніфест параметриста» П. Шумахера (2008). Презентації та обговорення ІНДЗ	2
	Разом	14

4. ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ

Здобувачі вищої освіти виконують критичне есе за тематикою змістових модулів.

Есе як різновид публіцистичної діяльності, є невеликим за обсягом твором, що має довільну композицію і висловлює індивідуальні думки та враження з конкретного питання. Есе не претендує на вичерпне і визначальне трактування. В даному випадку передбачається аналітичне опрацювання друкованої праці (статті, виступу, програми, маніфесту або уривку з них) авторства видатного архітектора, дизайнера, митця. Студент також може обирати різні види електронних інформаційних ресурсів, наприклад, аудіо- або відеолекції, записи виступів на публічних заходах, тощо.

Есе виконується студентом у письмовій (друкованій) формі із обговоренням на семінарському занятті. Обсяг критичного есе складає до 500 слів. Очікується, що есе міститиме відповіді на наступні питання.

1. Що відомо про автора (авторів) праці? А саме: період творчої діяльності; приналежність до творчих груп, течій, тощо; його (її) основні здобутки як архітектора, дизайнера, теоретика, критика, тощо.

2. За що (проти чого) виступає автор в даній теоретичній праці?

3. Які уривки/цитати з тексту найкраще ілюструють позицію автора?

4. Які ще автори підтримували точку зору висловлену в статті, або суперечили їй?

5. Висловіть своє відношення до питань, підняті автором. Аргументуйте свою точку зору, використовуючи раціональні оцінки.

При підготовці до написання есе доцільно використовувати рекомендації, наведені в додатку.

Здобувач вищої освіти оформляє есе у вигляді файлу в форматі doc, docx або pdf. На початку есе вказується назва

роботи: *Критичне есе за статтею (розділом книги, виступом, відеолекцією) на тему «Назва» <автор> <рік публікації>. Наприкінці есе вказується, ПІБ автора(-ки) есе, група та повне бібліографічне на першоджерело, за яким було підготовлене есе.*

Не пізніше, ніж за 5 днів до запланованої дати обговорення студент надсилає есе викладачу для перевірки на плагіат. Після успішного проходження перевірки (допустимий вміст запозичень – не більше 30% загального обсягу тексту) студент надсилає текст есе своїм одногрупникам для ознайомлення перед обговоренням та завантажує його на платформу Moodle у відповідну секцію дисципліни.

Обговорення есе здійснюється на семінарських заняттях. Студент довільно обирає тему ІНДЗ, попередньо погодивши її з викладачем. Приклади тем ІНДЗ наведено в табл. 2.

Таблиця 2

Приклади тем ІНДЗ

№ з/п	Тема
1	2
1	Ле Корбюзьє. Променисте місто (1935)
2	Співвідношення людини і будівлі в праці Ле Корбюзє «Модулар»(1948)
3	Ф.Л.Райт «Технологія і архітектура» (1950)
4	Е. та П. Смітсоні, Т. Кросбі «Новий бруталізм» (1955)
5	Уривок з праці Дж. Джекобс «Смерть і життя великих американських міст» (1961)
6	Праця Кісьо Курокави. «Метаболізм в архітектурі» (1977)
7	Уривок з праці Ч. Дженкса «Мова архітектури постмодернізму» (1977)
8	Леон Кріс. Рациональна архітектура: реконструкція міста (1978)
9	Алвар Аалто: уривки з праці «Архітектура і гуманізм» (1978)

1	2
10	Кеннет Фремpton. До критичного регіоналізму: шість положень архітектури спротиву (1983)
11	Хасан Фатхі. Уривки з праці «Природня енергія і вернакулярна архітектура» (1986)
12	Тадао Андо. Поза горизонтами архітектури (1991)
13	Нелінійна архітектура: праця Грега Лінна «Архітектурна криволінійність: складчаста, гнучка та м'яка» (1993)
14	Сім ван дер Рин та Стюарт Кавен. Екологічне проектування (1996)
15	Стаття О. Ремізової «Критика архітектури і архітектура критики» (2003)
16	Уривок з праці Й.Гела «Міста для людей» (2010)

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Архітектура сучасності: остання третина ХХ – початок ХХІ століть : навч. посібник / Б. С. Черкес, С. М. Лінда. Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2010. 384 с.
2. Стародубцева Л. В. Архітектура постмодернізму: Історія. Теорія. Практика : посібник для студентів. К. : Спалах, 1998. 208с.
3. Programs and manifestoes of 20th-century architecture / Ed. by U. Conrads. Cambridge, Massachusetts : The MIT Press, 1971. 192 p.
4. Theories and manifestoes of contemporary architecture / Ed. by Ch. Jencks and K. Kampf. Academy Editions by John Wiley & Sons, 1997. 312 p.

Допоміжна

1. Тімохін В. Архітектура міського розвитку. Київ : КНУБіА, 2008. 629 с.
2. Шаповал Н. Г. Основи архітектурного формування. К. : «Основа», 2008. 248 с.

3. Гел Й. Міста для людей. К. : Основи, 2018. 304 с.
4. Джекобс Дж. Смерть і життя великих американських міст. Київ : CANactions, 2021. 480 с.
5. Сеннетт Р. Будувати і жити. Етика міст. К. : CANactions, 2021.
6. Спек Дж. Правила пішохідного міста. 101 крок до створення кращих місць. К. : CANactions, 2019. 286 с.
7. Architectural Theory. From the Renaissance to the Present. Koln u.a.: Taschen, 2006. 576 s.
8. Architectural Theory since 1968 / Ed. by K. Michael Hays. Massachusetts : MIT press, 2000. 808 p.
9. Alexander Ch. Język wzorców: miasta – budynki – konstrukcja. (A Pattern Language: Towns – Buildings - Construction). Gdansk : Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne sp. z o.o., 2008. 1210 s.
10. Constructing a New Agenda. Architectural Theory 1993-2009. Ed. by K. Krista Sykes. New York : Princeton Architectural Press, 2010. 512 p.
11. Frampton K. Modern architecture. A critical history. 4th ed. NY : Thames & Hudson, 2007. Reprinted 2010. 424 p.
12. Gehl J. Życie między budynkami. Użytkowanie przestrzeni publicznych. Kraków : Wydawnictwo RAM, 2009. 200 s.
13. Goldberger P. Architecture Criticism in the Age of Twitter. MIT, September 26th, 2017. Available at: <https://www.paulgoldberger.com/lectures/architecture-criticism-in-the-age-of-twitter/>
14. Introducing Architectural Theory: Debating a Discipline / Ed. by K. Smith. NY : Taylor & Francis, 2012. 423 p.
15. Jencks Ch. Critical Modernism. Where is postmodernism going? London : Wiley Academy, 2007. 240 p.
16. Jencks Ch. The New Paradigm in Architecture. The Language of Post-Modernism. New Haven and London : Yale University Press, 2002. 280 p.
17. Koolhaas R. Delirious New York. The Monacelli Press, 1994. 318 p.
18. Lange A. Writing about architecture: Mastering the language

- of buildings and cities. New York : Princeton Architectural Press, 2012. 192 p.
19. Lynch K. The Image of the City. The MIT Press, 1960.
 20. Mallgrave H.F. Modern Architectural Theory: A Historical Survey, 1673-1968. New York : Cambridge University Press, 2005. 503 p.
 21. O.M.A. Koolhaas R. And Mau. B. S, M, L, XL. The Monacelli Press, 1995. 1344 p.
 22. Theorizing a New Agenda for Architecture: An Anthology of Architectural Theory: 1965 – 1995 / Ed. by K. Nesbitt. NY : Princeton Architectural Press, 1996. 606 p.
 23. Weston R. 100 Ideas that changed architecture. London : Laurence King Publishing, 2011. 216p.
 24. Wright F.L. Modern Architecture. Being the Kahn lectures for 1930. Facsimile ed. Princeton and Oxford : Princeton University Press, 2008. 118 p.

Цифровий репозиторій НУВГП

03-08-40S Силабус освітньої компоненти «Новітні матеріали та конструкції в сучасній архітектурі» для здобувачів вищої освіти ступеня «магістр», які навчаються за освітньо-професійною програмою "Архітектура та містобудування" спеціальності 191 "Архітектура та містобудування". Рівне : НУВГП. 2022. URL: <http://ep3.nuwm.edu.ua/24062/>

Рекомендації до підготовки і виконання критичного аналізу тексту

Критичний аналіз передбачає вираження критиком своєї думки та/або оцінки тексту. При цьому можна виділити підготовчу частину – читання - та опрацювання тексту та безпосередньо написання есе [1, 2].

Наступні рекомендації допоможуть в опрацюванні текстів як під час аудиторної роботи на семінарських заняттях, при написанні ІНДЗ, так і виконання практичних завдань підсумкового модульного контролю.

1. Найдоцільніше розпочати критичний аналіз із поверхневого оціночного читання аби сформувані перше уявлення і розуміння тематики твору.

2. Після того варто скласти первинну анотацію. Виберіть одну з ідей, яка залишилася у вашій свідомості. Зробіть припущення щодо основної думки, яку висловлює автор. Охарактеризуйте наведені аргументи і мету статті.

3. Прочитайте текст ще раз. Подумайте про питання, які піднімалися в творі. Робіть нотатки та опишіть, що ви думаєте про певні нюанси, з чим ви згодні або не згодні. Під час другого читання перевірте анотацію на наявність фактологічних помилок.

4. При можливості розділіть твір на змістовні частини, в кожній з яких знайдіть основну тезу. Ви можете шукати тези, з якими ви згодні, ті, з якими ви не згодні, ті, які викликають у вас дискомфорт або навіть ті, з якими ви погоджуєтеся, але над якими слід глибше замислитися.

5. Подумайте про тезу, яка затрималася у вашій свідомості. Подумайте, які питання і емоції викликає у вас ця тема, як ви зможете обґрунтувати ці емоції. Якщо вам подобається результат ваших зусиль, ви готові до написання есе. Якщо, з якоїсь причини, вам не подобаються ці тези, повертайтеся до

тексту і зверніть увагу на те, чи не прийдуть вам в голову нові ідеї щодо тез.

6. У критичному аналізі ви можете припускати, що читач знайомий з матеріалом, який ви читаєте. Як автор, ви можете використовувати посилання на авторський текст і цитати з нього, але тільки для того, щоб підтримати вашу точку зору і допомогти з формулюванням тези. Також можете використовувати цитати інших авторів, які підтримують або спростовують точку зору, висвітлену в даному творі.

7. Напишіть вступ, який пояснить, про що ви пишете, і закінчіть вступний абзац анотаційним твердженням. Кожен з наступних абзаців повинен підтверджувати зроблене вами тезове твердження і завершуватися заключним твердженням, яке повторює тезу і об'єднує текст всієї статті.

8. Критичний аналіз повинен безпосередньо доводити вашу згоду або незгоду з автором і причини такої думки.

1. Як написати критичне есе.// Режим доступу: <http://yakwiki.ru/osvita-ta-komunikacii/8665-jak-napisati-kritichne-ese.html> <http://yakwiki.ru/osvita-ta-komunikacii/8665-jak-napisati-kritichne-ese.html>.
2. Кисельова В. Простір для академічної творчості, або як написати есе. 27.12.2014/ Режим доступу: <http://studway.com.ua/pishemo-ese/>